Voorlopig programma studiereis Brazilië (15 t/m 30 oktober 2023)

datum	dag	programma van dag tot dag
Zo 15-10	1	Vertrek Amsterdam – Rio de Janeiro (KL0705, 12:50-19:45 u) Transfer luchthaven – hotel.
Ma 16-10	2	<u>Eerste kennismaking met Rio de Janeiro per fiets met oud-journalist Jan Willem Zeldenrust</u>: We zullen enkele highlights aandoen waarvan we Rio de Janeiro kennen, zoals de **Copacabana**. Bezoek aan het havengebied Valongo. We zullen een wandeling maken langs de **slavernijgeschiedenis** in Brazilië. Iedere maandagavond zijn er optredens van traditionele **samba**dans- en muziek in de wijk Pedra do Sal. *Figuur 1: Samba in Pedra do Sal*
Di 17-10	3	<u>Bezoek aan Niterói</u>: de belangrijke voorstad van Rio de Janeiro met ruim 500.000 inwoners, aan de andere kant van de baai van Guanabara. Het pad leidt uiteindelijk naar het grote meesterwerk van **Niemeyer**, het Museum van **Hedendaagse Kunst**. Het UFO-vormige gebouw uit 1996 is een schitterend staaltje **architectuur**. De bedoeling van deze dag is om Rio te beschouwen van een afstand. Het is in onze reis onmogelijk om de architectuur van Brasilia aan te doen, maar Niterói zal een goede indruk geven welke sfeer Brasilia uitademt. 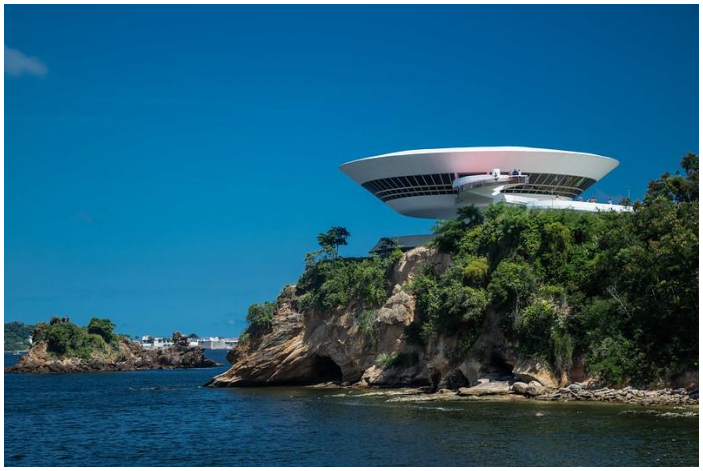 *Figuur 2: Het Museum van Hedendaagse Kunst van Niemeyer*

Wo 18-10	4	Bezoek aan de faculteit **Geografie** aan de universiteit**:** We proberen tijdens die bezoek en beeld te krijgen welke kwesties er zijn bij onderzoek in wetenschappelijk Brazilië. Bovendien wordt er een inkijkje gegeven hoe je **betrouwbaar onderzoek** doet in **favela's**. In de buurt ligt het Museu do Amanhã dat is ontworpen door de Spaanse architect **Calatrava**, en het museum Museu do Arte de Rio.
Do 19-10	5	Hike door het park Tijuca: één van de grootste stadsbossen ter wereld, onderdeel van het Mata Atlântica, het **Atlantisch Regenwoud** De uiteindelijke beloning is het legendarische **Christusbeeld** (**Corcovado**) met een 360 graden uitzicht over de stad Rio de Janeiro. Een excursie naar de Tupinambá, de **inheemse bevolking** die zich bezighoudt met biodiversiteit en onderhoud van het bos en daarna gaan we naar museu di Indio. We eindigen de dag op Suikerbroodberg. Deze dag staat in teken van het regenwoud. We gaan zien hoe de **biodiversiteit** geconserveerd is in een tropische megastad en hoe de verhouding is tussen de stadsbewoners en de schaarse aantallen overgebleven inheemse bevolking. *Figuur 3: Parc Tijuca*
Vr 20-10	6	Bezoek aan Estrela da Favela: een **onderwijsproject** in Mangueira, een beruchte *favela* in Rio de Janeiro. In deze omgeving is Estrela tien jaar geleden begonnen met het geven van goed onderwijs aan kansarme kinderen van 4 tot 16 jaar.

		 Figuur 4: Estrela de Favela 's Avonds brengen we een bezoek aan repetities van de traditionele **sambaschool** (bekendste van Brazilië) Mangueira.
Za 21-10	7	's Ochtend vertrek naar van Rio de Janeiro naar Ilha Grande: Het eilandje Ilha Grande heeft een bijzondere geschiedenis. Eerst was het een pirateneilandje, daarna een leprakolonie en uiteindelijk een gevangenis waar de politieke gevangenen samen met enkele van de meest gewelddadige criminelen van Brazilië vast werden gehouden. Op het eiland heeft in het verleden weinig economische ontwikkelingen plaatsgevonden en dat heeft als gevolg dat je hier prachtige tropische stranden, een ongerept regenwoud en een helderblauwe zee vindt. Ilha Grande zal ons een beeld geven van Brazilië, vlak buiten de stad. Het gebied trekt steeds meer toeristen uit binnen- en buitenland. **Toerisme** zal in de toekomst een steeds belangrijkere sector kunnen vormen voor het land.
Zo 22-10	8	Boottocht rondom eiland: Met de mogelijkheid om bij interessante stranden om te **snorkelen**. We zullen het toerisme en de natuur ervaren in Ilha Grande. Deze dagen zijn ook bedoeld om even bij te komen van de heftige grote stad.
Ma 23-10	9	Vertrek van Ilha Grande naar Paraty: Ook hier treffen we het Atlantische Regenwoud. Maar Paraty is een goed geconserveerd stadje waar je koloniale geschiedenis nog te ontdekken is. Ook

		hier proberen we in aanraking te komen met de **inheemse bevolking**: de Mirim.
Di 24-10	10	*Vertrek van Paraty naar Holambra:* Bezoek museum met uitleg ontstaan Holambra. Het dorp is een **Nederlandse kolonie**, gesticht vlak na de Tweede Wereldoorlog. Na het bezoek aan het museum gaan we kijken hoe de afstammelingen van de kolonisten **landbouw** bedrijven in de omgeven en hoe dit afwijkt van het beeld van Brazilië. *Figuur 5: Toeristisch Holambra*
Wo 25-10	11	Bezoek aan de agribusiness: Holambra is een toeristische trekpleister vanwege de bloemenkwekerijen. Daarnaast is er een bloemenveilig die doet denken aan Aalsmeer, maar dan in Brazilië. *Transfer Holambra-São Paulo*
Do 26-10	12	Bezoek aan Bom Retiro: Ook wel bekend als 'Bairro Coreano em São Paulo, 'Koreaanse wijk in São Paulo'. Zo'n Aziatische gemeenschap middenin Sao Paulo bevestigd maar weer dat Brazilië een land is van immigranten. De ene bevolkingsgroep. We krijgen antwoord op wat **culturele identiteit** met verschillende bevolkingsgroepen doet in Brazilië.
Vr 27-10	12	**Rondvaart door de haven van Santos**, São Paulo: De haven van Santos verwerkt onder andere ladingen als droge (van oudsher koffie en soja) en vloeibare bulk, roll-on roll-off, stukgoederen en containers. De haven verbindt Santos met ruim 600 havens wereldwijd in 125 landen. Het heeft een belangrijke samenwerking met de haven van Rotterdam.

		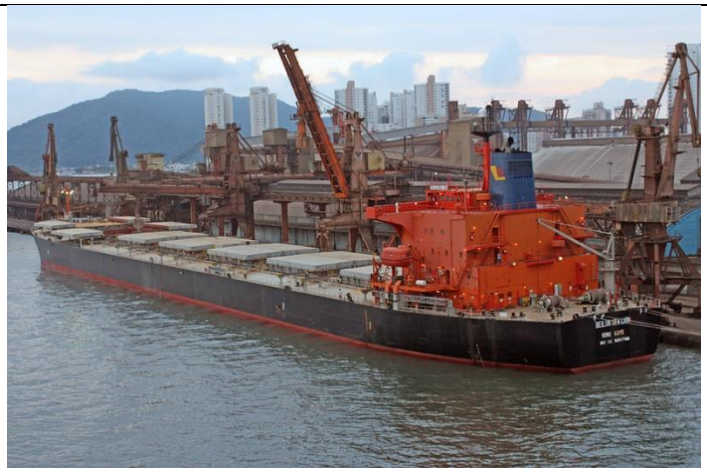 *Figuur 6: De haven Santos*
Za 28-10	14	<u>Aardrijkskundeonderwijs in Brazilië:</u> In Rio hebben we onderwijs in de favela bekeken. In São Paulo gaan we kijken hoe op een **private school** in Brazilië aardrijkskunde gegeven wordt. Wellicht is het leuk om lesmateriaal uit te wisselen met onze Braziliaanse collega's! Het BNP van de stad São Paulo is groter dan Argentinië alleen. In het New York van Zuid-Amerika zijn vele MNO's gevestigd. We gaan een Braziliaanse MNO bezoeken en krijgen een beeld van hoe een groot bedrijf **onderneemt in Brazilië**. Welke kansen en bedreigingen vormen **politiek en de wereldeconomie** voor dit soort bedrijven?
Zo 29-10	15	<u>Bezoek aan een Nederlands bedrijf dat de waterafvoer voor São Paulo organiseert</u>: Waterafvoer is grote uitdaging in het subtropische São Paulo. Op deze laatste dag bezoeken we een Nederlands bedrijf dat gespecialiseerd is op dit gebied. *Transfer hotel - luchthaven São Paulo.* Vertrek São Paulo - Amsterdam (KL0792, 20:00-11:40 u)
Ma 30-10	16	Aankomst A'dam (11:40 u NL)

Wijzigingen in het programma voorbehouden

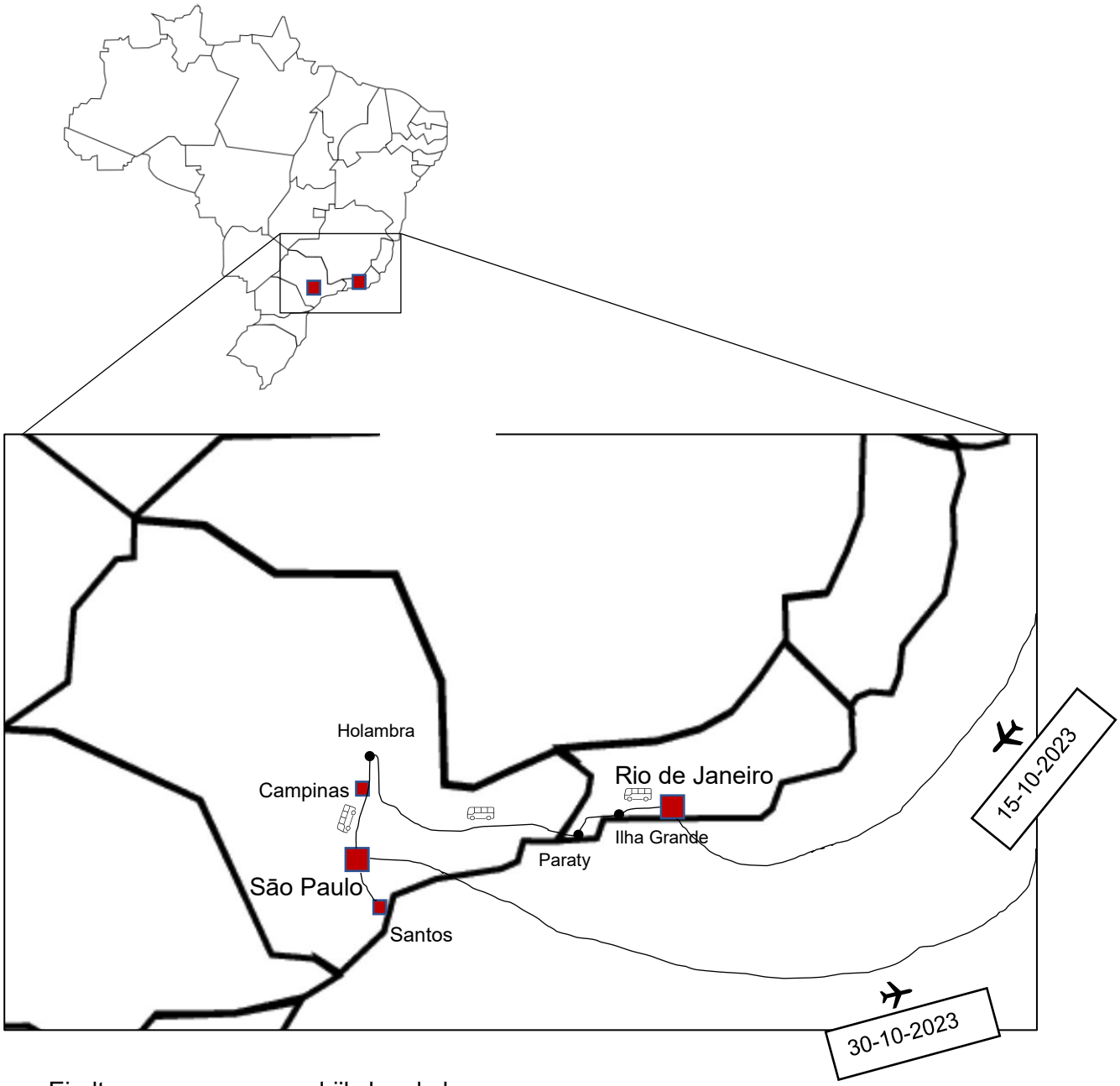

Eindtermen examen aardrijkskunde havo en vwo:

Havo (domein D, ontwikkelingsland Brazilië):
https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-aardrijkskunde-havo-2024/2024/havo/f=/syllabus_aardrijkskunde_havo_2024_versie_2.pdf

concept syllabus havo 2025:
https://www.examenblad.nl/examenstof/conceptsyllabus-aardrijkskunde-11/2025/havo/f=/conceptsyllabus_aardrijkskunde_havo_2025_versie_1.pdf

Vwo (domein D, gebieden (Zuid Amerika):
https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-aardrijkskunde-vwo-2024/2024/f=/syllabus_aardrijkskunde_vwo_2024_versie_2.pdf

concept syllabus vwo:
https://www.examenblad.nl/examenstof/conceptsyllabus-aardrijkskunde-vwo-5/2025/f=/conceptsyllabus_aardrijkskunde_vwo_2026_versie_1.pdf